

УДК 368
JEL G22

Д. Нестерова, асп.,
КНУ імені Тараса Шевченка

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

У статті визначено поняття "інвестиційний портфель" та досліджено питання оптимізації процесу формування інвестиційного портфеля в страхових компаніях України з урахуванням нормативних обмежень і факторів, що визначають ефективність їх інвестиційної діяльності.

Ключові слова: *інвестиційний портфель страхової компанії; інвестиційний потенціал; інвестиційна діяльність; інвестиційні ресурси.*

Постановка проблеми. Страхові компанії зарубіжних країн поряд з комерційними, ощадними банками та інвестиційними фондами є вагомими інвесторами на фінансовому ринку. Інвестиційна діяльність відіграє значну роль у підвищенні ефективності функціонування самих страхових компаній. Формування і подальше управління інвестиційним портфелем дозволяє не тільки забезпечити ліквідність і збереження фінансових ресурсів, що знаходяться у тимчасовому розпорядженні страховика, а й отримувати додатковий дохід.

У результаті, фактори, що дозволяють підвищити ефективність сформованих страховими компаніями інвестиційних портфелів і забезпечити постійний приплив інвестиційних ресурсів в економіку країни, вимагають комплексного дослідження. Для забезпечення ефективності інвестиційної діяльності страхової компанії необхідно мати відповідну методичну основу оптимізації формування інвестиційного портфеля, що враховує всі особливості страхової та інвестиційної діяльності даних організацій. Це обумовлює формування об'єктивних та обґрунтованих критеріїв оптимізації інвестиційного портфеля, сформованого в рамках інвестиційної політики страхових організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми формування інвестиційного портфеля страхових компаній набуває особливої актуальності, оскільки інвестиційна діяльність страховиків в Україні та в світі відіграє важливу роль у розвитку фінансового ринку, а також є одним із вагомих напрямків діяльності страхових організацій. Проблеми формування інвестиційного портфеля цінних паперів було відображено в працях таких західних економістів, як Дж. М. Кейнса, Г. Маркові-

ца, П. Хейне, У. Шарпа та інших. Проблеми інвестиційної діяльності та формування інвестиційного портфеля страховими компаніями висвітлені в роботах таких зарубіжних та вітчизняних учених, як А. Василенко, Н. Нікуліна, А. Супрун, Н. Ткаченко, В. Янов та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Необхідно відзначити, що питання оптимізації інвестиційної діяльності страхових компаній є не достатньо дослідженими в науковій літературі, а ті дослідження, де розглядалися ці проблеми, були недостатньо повними і не враховували особливості формування інвестиційного портфеля страховими компаніями в Україні.

Мета статті – полягає у дослідженні теоретичних аспектів формування інвестиційного портфеля в страхових компаніях та визначенні факторів, що обумовлюють підвищення ефективності інвестиційної діяльності страхових компаній.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до розробленої інвестиційної стратегії страховики повинні спрямувати свою інвестиційну діяльність на формування збалансованого інвестиційного портфеля, який є сукупністю об'єктів реального і фінансового інвестування.

Інвестиційний портфель – це сукупність різних інвестиційних цінностей, які виступають інструментом досягнення конкретної інвестиційної мети. Інвестиційний портфель, з одного боку, це цілісний об'єкт управління, а з іншого – включає декілька відносно самостійних портфелів, що відрізняються видами об'єктів інвестування та методами управління ними:

- портфель інвестицій у цінні папери (державні та корпоративні);
- портфель інших фінансових інвестицій (банківські депозити, депозитні сертифікати тощо);
- портфель реальних інвестиційних проектів та ін. [1, с. 17].

Визначають три основні цілі формування інвестиційного портфеля страховими компаніями: збереження коштів, їх висока ліквідність та прибутковість. Перші дві мети забезпечуються вимогами держави щодо диверсифікації активів страхових організацій. Досягнення третьої мети – це наслідок інвестиційної політики самої страхової компанії. При цьому необхідно відзначити, що держава висуває обмеження до страховика лише щодо розміщення залучених коштів, а процес інвестування власних ресурсів законодавчо не регулюється. Головна мета фінансового менеджера при формуванні інвестиційного портфеля – досягнення оптимального поєднання між ризиком і прибутковістю для страховика [1, с. 17].

Виділяють наступні завдання управління інвестиційним портфелем страхової компанії:

- забезпечення високих темпів економічного розвитку страхової компанії за рахунок ефективної інвестиційної діяльності;
- забезпечення максимального прибутку на вкладений капітал. При наявності кількох інвестиційних інструментів вибирається найбільш прибутковий з них, який забезпечує прийнятний рівень ризику;
- забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків страховика. При несприятливих умовах на фінансовому ринку вони можуть викликати не тільки втрату інвестиційного доходу, а й призвести до негативних наслідків у здійсненні страхової діяльності. Це пояснюється тим, що більша частина інвестованого капіталу страхової компанії – це залучений капітал, який сформований за рахунок страхових резервів;
- забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страхової компанії в процесі здійснення інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність пов'язана з виведенням фінансових ресурсів з обороту страхової компанії, що може призвести до зниження платоспроможності страховика за поточними страховими виплатами. Більшість інвестиційних вкладень в страховій компанії здійснюється за рахунок залучених коштів, тому фінансовий менеджер страхової компанії повинен заздалегідь прогнозувати, який вплив вони матимуть на фінансову стійкість і платоспроможність організації.

Розглядаючи питання про створення інвестиційного портфеля, інвестор повинен прийняти рішення з наступних питань:

- 1) Обрати один із двох типів портфеля:
  - а) інвестиційний портфель, що переважно орієнтований на одержання доходу за рахунок відсотків і дивідендів;
  - б) інвестиційний портфель, що спрямований на приріст курсової вартості інвестиційних цінностей, які входять до нього.
- 2) Оцінити прийнятне для даної страхової компанії поєднання ризику і прибутковості інвестиційного портфеля та, відповідно, визначити структуру портфеля, що відповідає виробленим критеріям;
- 3) Визначити характер первісного складу портфеля за ступенем ризику: агресивний (висока ступінь ризику) або консервативний (низька ступінь ризику).

З урахуванням цих рішень, фінансові менеджери страхової компанії у своїй інвестиційній діяльності при управлінні коштами страхових резерв

рвів повинні сформувати інвестиційний портфель, який буде забезпечувати високу рентабельність вкладень, що дозволяє зберегти реальну вартість вкладених коштів протягом часу інвестування, і, в разі необхідності, мати можливість легко і швидко реалізувати розміщені активи. У цьому полягає завдання формування раціонального інвестиційного портфеля страхової компанії [1, с.18].

Отже, основне завдання управління інвестиційним портфелем страхової компанії зводиться до оптимального розподілу інвестиційних ресурсів.

Таким чином, інвестиційний портфель страхової компанії має такі характерні особливості:

- висока ліквідність портфеля, що пов'язана з характером залучених фінансових ресурсів та вимогами держави щодо коефіцієнта ліквідності активів страхових компаній;
- низький рівень ризику, оскільки є чітко визначені обмеження по напрямкам розміщення фінансових ресурсів страховика;
- формування портфеля як за рахунок залучених, так і за рахунок власних коштів, що дозволяє контролювати рівень прибутковості інвестиційного портфеля страхової організації;
- середньо- і довгостроковий характер вкладень .

Наведені особливості інвестиційних портфелів страхових компаній дозволяють визначити їх класифікацію, згідно з якою страхові компанії, враховуючи специфіку своєї діяльності, не можуть формувати інвестиційні портфелі росту, спеціалізовані та агресивні інвестиційні портфелі.

Враховуючи інвестиційний потенціал страхової компанії, виділяють три типи інвестиційного портфеля страховика:

- консервативний;
- агресивний;
- помірно консервативний.

З урахуванням інвестиційних якостей цінних паперів формуються різні варіанти інвестиційного портфеля страхової організації, у якому буде визначатися співвідношення "дохід-ризиковість" (табл. 1).

Визначено два типи інвестиційних портфелів страхової організації:

- інвестиційний портфель, що формується з урахуванням страхових зобов'язань;
- інвестиційний портфель, що не залежить від страхових зобов'язань (рис. 1).

Таблиця 1

**Вид інвестиційного портфеля
з урахуванням факторів "дохід-ризиковість"**

Тип інвестиційного портфеля	Ціль інвестування	Рівень ризику	Тип цінних паперів	Інвестиційна характеристика портфеля страховика
Консервативний	Захист від інфляції	Низький	Державні та інші цінні папери, акції та облігації великих стабільних емітентів	Високонадійний, але з низькою доходністю
Агресивний	Спекулятивна гра, можливість швидкого вкладення коштів	Високий	Висока частка високоліквідних цінних паперів невеликих емітентів, венчурних компаній та ін.	Ризикований, але високоліквідний
Помірно консервативний	Довгострокове вкладення капіталу та його зростання	Середній	Незначна частка державних цінних паперів, значна частка цінних паперів великих та середніх, але надійних емітентів з довгостроковою ринковою історією.	Диверсифікований

Джерело: складено автором на основі [3, с. 157]

Необхідно відзначити велике значення держави в інвестиційній діяльності страхових компаній, оскільки законодавчо регулюються активи для інвестування та обсяги інвестування. Таким чином, інвестиційна діяльність страхової компанії безпосередньо залежить від державного регулювання, усвідомлення державою значущості інвестиційної діяльності для страхових компаній.

Ефективність формування інвестиційного портфеля страхових компаній залежить не тільки від нормативних обмежень, які встановлюються державою, а й від обсягу та якості використання їх інвестиційного потенціалу. Чим більше інвестиційний потенціал страхової компанії, тим більше можливостей має страховик для придбання різного роду цінних паперів і формування інвестиційного портфеля, який відповідає цілям та завданням інвестиційної політики страхової організації [5, с. 73].

Рис. 1. Структура загального інвестиційного портфеля страхової організації [2, с. 260].

Інвестиційний потенціал характеризує можливості окремої страхової компанії стабільно і гарантовано формувати інвестиційний портфель. Якщо обсяги страхових виплат збільшуються більшою мірою, ніж зростає обсяг страхових резервів і власного капіталу, то може скластися ситуація, коли при збільшенні номінального інвестиційного потенціалу страхової компанії, її реальний інвестиційний потенціал зменшується [8, с. 11].

Таким чином, при формуванні інвестиційного портфеля, який пов'язаний з виконанням страхових зобов'язань, необхідно враховувати вплив наступних факторів: зв'язок даного портфеля з виконанням страхових зобов'язань, вплив страхового портфеля на інвестиційну діяльність страховика, обов'язковість наявності грошових коштів, менталітет інвестиційної поведінки страховика та можливості отримання інвестиційного доходу.

Формування інвестиційного портфеля, вільного від страхових зобов'язань не регулюється законодавчими нормативами. У даному питанні

страховик має можливість здійснювати інвестиційну діяльність відповідно до пріоритетних цілей компанії і поставленими нею завданнями. Цей інвестиційний портфель включає тільки ті активи, які за своїм цільовим призначенням не призначені для забезпечення виконання зобов'язань страхової компанії.

Література:

1. Семіна Л.А. Інвестиційна привабливість: теоретичний аспект // Вісник Хмельницького державного університету. Серія Економіка. Вип. 27. – 2010. № 14(195). – с. 17–19.
2. Нікуліна Н.Н. Інвестиційна політика в страхових організаціях. Теорія і практика: навч. посіб.для студентів вузів / Н. Н. Нікуліна, С.В. Березіна. – М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2013. – 511 с.
3. Нікуліна Н.М. Фінансовий менеджмент страхової організації: навч. посібник для студентів вузів / Н.М. Нікуліна, С.В. Березіна. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 431с.
4. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб / О. О. Гаманкова. – К: КНЕУ, 2007. – 328 с.
5. Василенко А. В. Інвестиційна стратегія страхових компаній : навч. посіб. / А. В. Василенко – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 168 с.
6. Грідасов В.М. Інвестиційна діяльність страхових організацій в сучасних умовах / В.М. Грідасов // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2013. – № 1 (30) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/ddma/Herald_1\(30\)_2013/article/13gvmomt.pdf](http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/ddma/Herald_1(30)_2013/article/13gvmomt.pdf)
7. Звіт по страховому ринку Європейського союзу Insurance Europe Key facts // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.insuranceurope.eu/uploads/Modules/Publications/final-key-facts-2013.pdf>
8. Ткаченко Н.В. Інвестиційна діяльність страхових компаній: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 "Гроші, фінанси і кредит" / Н.В. Ткаченко ; НАН України. Ін-т екон. прогнозування. – К., 2004. – 20 с.

References:

1. Semina L.A. Investitsiyna privablivist: theoretichnij aspekt // Vistruk Khmelnytskogo derjavnogo universitetu. Seriya Ekonomika. Vup . 27. – 2010 . Number 14 (195). – p. 17–19.
2. Nikulina N.N. Investitsiyna politika v strahovux organizatsiyah. Teoriya i practuka: navch . posib.dlya studentiv vuziv / N.N. Nikulina , S.V. Berezina . - Moscow: UNITY – DANA, 2013. – 511p.
3. Nikulina N.M. Finansovy management strahovoi organizatsii : navch . posibnik dlya studentiv vuziv / N.M. Nikulina , S.V. Berezina. – Moskva: UNITY – DANA 2008. – 431 p.

Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – №1 (28)

4. Gamankova O.O. Finansi strahovuh organizatsiy : navch . posib / O. O. Gamankova. – By : KNEU 2007. – 328 p.

5. Vasilenko A.V. Investitsiyina strategiya strahovuh kompaniy : navch . posib . / A.V. Vasilenko – K.: Kiev . nat. torg. – EKON. University, 2006. – 168 p.

6. Gridasov V.M. Investitsiyina diyalnist strahovuh organizatsiy v Suchasni umovah/ V.M. Gridasov // Visnuk Donbaskoi derzhavnoi mashinobudivnoi akademii. – 2013. – № 1 (30)// [Elektronnuj resource]. – Rejum dostypy : [http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/ddma/Herald_1\(30\)_2013/article/13gvmomt.pdf](http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/ddma/Herald_1(30)_2013/article/13gvmomt.pdf)

7. Zvit strahovuh runkiv analyz strahovogo runky Evropeyskogo Soyuzy Klyuchovi faktu// [Elektronnuj resource]. – Rejum dostypy: <http://www.insuranceurope.eu/uploads/Modules/Publications/final-key-facts-2013.pdf>

8. Tkachenko N.V. Investitsiyina diyalnist' strahovux kompaniy: Avtoreferat dis. na zdobuttya zvannya kandudata ek. nauk: special'nist'. 08.04.01 "Groshi, finansi i credit" / N.V. Tkachenko, National'na Academia nayk Ukrainu. Instytut ekonomichnogo prognozuvannya. – K., 2004. – 20 p.

Надійшла до редколегії 27.02.14

**Д.С. Нестерова, асп.,
КНУ імени Тараса Шевченка**

ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОГО ПОРТФЕЛЯ СТРАХОВОЙ КОМПАНИИ

В статье определено понятие "инвестиционный портфель" и исследованы вопросы оптимизации процесса формирования инвестиционного портфеля в страховых компаниях Украины с учетом нормативных ограничений и факторов, определяющих эффективность их инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: инвестиционный портфель страховой компании; инвестиционный потенциал; инвестиционная деятельность, инвестиционные ресурсы.

**D.S. Nesterova, postgraduate student
Kyiv National Taras Shevchenko University**

FORMING OF INVESTMENT PORTFOLIO OF INSURANCE COMPANY

The article defines the term "investment portfolio" and investigates how to optimize the process of forming the investment portfolio of the insurance companies of Ukraine in view of regulatory restrictions and factors that determine the effectiveness of their investment. Defined two types of investment portfolios of an insurance company: investment portfolio that is formed on the basis of insurance liabilities and investment portfolio, which is independent of the insurance liabilities. The investment potential of the insurance company forms three types of investment portfolio of the insurer: conservative, aggressive, moderately conservative. Investment potential describes possibilities of individual insurance companies to form a stable and guaranteed investment portfolio. The efficiency of formation of the investment portfolio of insurance companies depends not only on the legal restrictions imposed by the state, but also on the amount of money to use their investment potential.

Keywords: investment portfolio of the insurance company, investment potential, investment activity, investment resources.